

Zbornik sudske prakse

PRESUDA SUDA (deveto vijeće)

2. veljače 2023.*

„Zahtjev za prethodnu odluku – Zaštita potrošača – Direktiva 93/13/EEZ – Nepoštene odredbe u potrošačkim ugovorima – Članak 5. – Obveza jasnog i razumljivog sastavljanja ugovornih odredbi – Direktiva 2005/29/EZ – Nepoštena poslovna praksa poslovnih subjekata u odnosu prema potrošaču – Članak 3. – Područje primjene – Članak 7. – Zavaravajuće izostavljanje – Članak 13. – Sankcije – Ugovori o životnom osiguranju povezani s investicijskim fondovima nazvani ‚unit-linked‘ – Informacije o prirodi i strukturi proizvoda osiguranja te o rizicima vezanima uz taj proizvod – Zavaravajući tipski ugovori – Odgovoran subjekt – Pravne posljedice”

U predmetu C-208/21,

povodom zahtjeva za prethodnu odluku na temelju članka 267. UFEU-a, koji je uputio Sąd Rejonowy dla Warszawy-Woli w Warszawie (Općinski sud u Varšavi – općina Wola, sa sjedištem u Varšavi, Poljska), odlukom od 1. lipnja 2020., koju je Sud zaprimio 23. ožujka 2021., u postupku

K. D.

protiv

Towarzystwo Ubezpieczeń Ż S. A.,

SUD (deveto vijeće),

u sastavu: L. S. Rossi (izvjestiteljica), predsjednica vijeća, J.-C. Bonichot i S. Rodin, suci,

nezavisni odvjetnik: N. Emiliou,

tajnik: A. Calot Escobar,

uzimajući u obzir pisani dio postupka,

uzimajući u obzir očitovanja koja su podnijeli:

- za Towarzystwo Ubezpieczeń Ż S. A., A. Ciechowicz-Jaworska i B. Ślażyński, *radcy prawni*,
- za poljsku vladu, B. Majczyna, u svojstvu agenta,
- za češku vladu, S. Šindelková, M. Smolek i J. Vlácil, u svojstvu agenata,

* Jezik postupka: poljski

– za talijansku vladu, G. Palmieri, u svojstvu agenta, uz asistenciju G. Santinija, *avvocato dello stato*,

– za Europsku komisiju, S. L. Kaléda i N. Ruiz García, u svojstvu agenata,

odlučivši, nakon što je saslušao nezavisnog odvjetnika, da u predmetu odluči bez mišljenja,
donosi sljedeću

Presudu

- 1 Zahtjev za prethodnu odluku odnosi se na tumačenje članka 5. Direktive Vijeća 93/13//EEZ od 5. travnja 1993. o nepoštenim uvjetima u potrošačkim ugovorima (SL 1993., L 95, str. 29.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 15., svezak 12., str. 24.) te članka 2. točke (d) i članka 3. stavaka 1. i 2. Direktive 2005/29/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 11. svibnja 2005. o nepoštenoj poslovnoj praksi poslovnog subjekta u odnosu prema potrošaču na unutarnjem tržištu i o izmjeni Direktive Vijeća 84/450/EEZ, direktiva 97/7/EZ, 98/27/EZ i 2002/65/EZ Europskog parlamenta i Vijeća, kao i Uredbe (EZ) br. 2006/2004 Europskog parlamenta i Vijeća („Direktiva o nepoštenoj poslovnoj praksi”) (SL 2005., L 149, str. 22.). (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 15., svezak 8., str. 101.).
- 2 Zahtjev je upućen u okviru spora između K. D. i društva Towarzystwo Ubezpieczeń Ż S. A. (u daljnjem tekstu: TUŻ) u vezi s povratom premija osiguranja isplaćenih na temelju skupnog ugovora o životnom osiguranju povezanog s investicijskim fondom (u daljnjem tekstu: skupni *unit-linked* ugovor) kojim je osoba K. D. pristupila.

Pravni okvir

Pravo Unije

Direktiva 93/13

- 3 Člankom 5. Direktive 93/13 određeno je:

„U slučaju ugovora u kojima se potrošaču sve ili određene odredbe nude u pisanom obliku, te odredbe uvijek moraju biti sročene jasno i razumljivo. [...]”

Direktiva 2002/83/EZ

- 4 Članak 36. Direktive 2002/83/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 5. studenoga 2002. o životnom osiguranju (SL 2002., L 345, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 6., svezak 10., str. 102.), koja je stavljena izvan snage i zamijenjena od 1. siječnja 2016. Direktivom 2009/138/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 25. studenoga 2009. o osnivanju i obavljanju djelatnosti osiguranja i reosiguranja (Solventnost II) (SL 2009., L 335, str. 1.) (SL, posebno izdanje

na hrvatskom jeziku, poglavlje 6., svezak 10., str. 153.), kako je izmijenjena Direktivom 2013/58/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 11. prosinca 2013. (SL 2013., L 341, str. 1.) u stavku 1. propisuje:

„Ugovaratelju osiguranja se prije zaključenja ugovora o osiguranju priopćavaju najmanje informacije navedene u Prilogu III. dijelu A.”

Direktiva 2005/29

5 Uvodne izjave 7. i 9. Direktive 2005/29 glase:

„(7) Ova se Direktiva tiče poslovne prakse koja je u izravnom odnosu s utjecajem na potrošačevim odlukama o transakcijama vezanim uz proizvode. [...]

[...]

(9) Ova Direktiva ne dovodi u pitanje [pojedinačne tužbe] onih kojima je nepoštenom poslovnom praksom nanesena šteta. Ne dovodi u pitanje ni pravila Zajednice i nacionalna pravila o ugovornom pravu [...]. Financijske usluge i nepokretna imovina, zbog njihove složenosti i svojstvenih visokih rizika, iziskuju detaljne uvjete, uključujući pozitivno obvezivanje trgovaca. Iz tog razloga, u području financijskih usluga i nepokretne imovine, ovom Direktivom ne dovodi se u pitanje pravo država članica da djeluju i izvan granica njezinih odredaba kako bi zaštitile gospodarske interese potrošača. [...]

6 U skladu s člankom 2. te direktive:

„Za potrebe ove Direktive:

[...]

(b) ‚trgovac‘ znači svaka fizička ili pravna osoba koja, u poslovnoj praksi na koju se odnosi ova Direktiva, djeluje u svrhe vezane uz njezinu trgovačku odnosno poslovnu djelatnost, obrt ili slobodno zanimanje, kao i svaka osoba koja djeluje u ime ili za račun trgovca;

(c) ‚proizvod‘ znači svu robu ili usluge uključujući nepokretnu imovinu, prava i obveze;

(d) ‚poslovna praksa poslovnog subjekta u odnosu prema potrošaču‘ (dalje u tekstu također: poslovna praksa) znači svaka radnja, izostavljanje, tijek postupanja ili zastupanja, tržišno komuniciranje uključujući oglašavanje i stavljanje proizvoda na tržište koje izvrši trgovac, a u izravnoj je vezi s promocijom, prodajom ili dobavljanjem proizvoda potrošačima;

[...]”

7 Članak 3. navedene direktive u stavcima 1. i 2. određuje:

„1. Ova se Direktiva primjenjuje na nepoštenu poslovnu praksu poslovnog subjekta u odnosu prema potrošaču, kako je utvrđena u članku 5., prije, tijekom i nakon trgovačkog posla u vezi s proizvodom.

2. Ova Direktiva ne dovodi u pitanje ugovorno pravo, a posebno pravila o valjanosti, sastavljanju i učinku ugovora.”

8 Članak 5. iste direktive predviđa:

„1. Nepoštena poslovna praksa se zabranjuje.

[...]

4. Nepoštenom poslovnom praksom smatra se posebno:

(a) zavaravajuća poslovna praksa kako je određena u člancima 6. i 7.;

ili

(b) agresivna poslovna praksa kako je određena u člancima 8. i 9.

[...]”

9 U skladu s člankom 7. Direktive 2005/29:

„1. Poslovna praksa smatra se zavaravajućom ako se u danom činjeničnom okviru, uzimajući u obzir sva njezina obilježja i okolnosti i ograničenja sredstava priopćavanja, izostave bitne informacije potrebne prosječnom potrošaču da bi u danim okolnostima donio informiranu odluku o transakciji te na taj način prosječnog potrošača navodi ili je vjerojatno da će ga se navesti na donošenje odluke o poslu koju inače ne bi donio.

2. Također se smatra zavaravajućim slučaj u kojem, uzimajući u obzir pitanja opisana u stavku 1., trgovac skriva ili na nejasan, nerazumljiv, dvosmislen ili nepravodoban način pruža bitne informacije navedene u tom stavku odnosno ne naznači poslovnu namjeru poslovne prakse ako ona već nije očita iz konteksta, te ako u bilo kojem od tih slučajeva to prosječnog potrošača navodi ili je vjerojatno da će ga navesti na donošenje odluke o poslu koju inače ne bi donio.

[...]

5. Zahtjevi u pogledu informiranja utvrđeni pravom Zajednice u području tržišnog komuniciranja, uključujući oglašavanje ili stavljanje proizvoda na tržište, čiji je netaksativni popis sadržan u Prilogu II., smatraju se bitnima.”

10 Članak 11. te direktive u stavku 1. prvoj rečenici određuje:

„Države članice osiguravaju postojanje prikladnih i učinkovitih sredstava za borbu protiv nepoštena poslovne prakse, s ciljem provedbe usklađenosti s odredbama ove Direktive u interesu potrošača.”

11 Članak 13. navedene direktive glasi kako slijedi:

„Države članice utvrđuju pravila o sankcijama koje se primjenjuju na povrede nacionalnih odredaba donesenih na temelju ove Direktive i poduzimaju sve potrebne mjere radi osiguranja njihove provedbe. Predviđene sankcije moraju biti učinkovite, proporcionalne i odvraćajuće.”

- 12 U skladu s Prilogom II. istoj direktivi, bitnim se zahtjevima, u smislu njezina članka 7., smatraju oni iz članka 36. Direktive 2002/83.
- 13 Direktiva 2005/29 izmijenjena je Direktivom (EU) 2019/2161 Europskog parlamenta i Vijeća od 27. studenoga 2019. (SL 2019., L 328, str. 7.). Potonjom direktivom, čiji je rok za prenošenje istekao 28. studenoga 2021., u skladu s njezinim člankom 7. stavkom 1., u Direktivu 2005/29 unesen je članak 11.a, koji glasi:

„1. Potrošači koji su pretrpjeli štetu zbog nepoštene poslovne prakse imaju pristup proporcionalnim i djelotvornim pravnim sredstvima, što obuhvaća i naknadu štete koju je potrošač pretrpio i, kada je to relevantno, sniženje cijene i raskid ugovora. Države članice mogu utvrditi uvjete za primjenu pravnih sredstava i učinke tih pravnih sredstava. Države članice mogu, prema potrebi, uzeti u obzir težinu i narav nepoštene poslovne prakse, štetu koju je potrošač pretrpio i druge relevantne okolnosti.

2. Tim se pravnim sredstvima ne dovodi u pitanje primjena drugih pravnih sredstava dostupnih potrošačima na temelju prava Unije ili nacionalnog prava.”

Poljsko pravo

- 14 Direktiva 2005/29 prenesena je u poljsko pravo ustavom o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym (Zakon o suzbijanju nepoštene poslovne prakse) od 23. kolovoza 2007. (Dz. U. br. 171, pozicija 1206). Članak 12. stavak 1. tog zakona, u verziji koja se primjenjuje na činjenice u glavnom postupku, određuje:

„U slučaju nepoštene poslovne prakse potrošač kojemu je ugrožen ili povrijeđen interes može zatražiti:

[...]

4) naknadu prouzročene štete na temelju općih načela, osobito zahtijevanjem raskida ugovora uz obvezu povrata uzajamnih činidbi i naknadu troškova u vezi s kupnjom proizvoda od strane trgovca; [...]

Glavni postupak i prethodna pitanja

- 15 Osoba K. D. je izjavom s učinkom od 10. siječnja 2012. pristupila, u svojstvu osiguranika i na razdoblje od petnaest godina, skupnom *unit-linked* ugovoru sklopljenom između TUŻ, osiguravajućeg društva, i Y, banke koja je bila ugovaratelj osiguranja.
- 16 Predmet tog ugovora bili su naplata i ulaganje premija osiguranja koje su mjesečno uplaćivali osiguranici, posredstvom investicijskog fonda čiji je kapital uspostavljen na temelju tih premija. Nakon što je pretvoren u udjele u investicijskom fondu, iznos tih premija ulagao se u certifikate koje je izdalo investicijsko društvo (u daljnjem tekstu: temeljna imovina skupnog *unit-linked* ugovora), čija je vrijednost izračunana na temelju indeksa.
- 17 Zauzvrat, društvo TUŻ se obvezalo isplatiti naknade u slučaju smrti ili doživljenja osiguranika, nakon isteka razdoblja osiguranja. Iznos tih naknada nije trebao biti niži od nominalne vrijednosti premija koje uplaćuje osiguranik, uvećanih za svaku pozitivnu promjenu vrijednosti

udjela u investicijskom fondu. Nasuprot tomu, u slučaju raskida ugovora o osiguranju prije isteka razdoblja njegove valjanosti, društvo TUŻ se obvezalo osiguraniku isplatiti iznos jednak aktualiziranoj vrijednosti udjela u investicijskom fondu umanjen za likvidacijsku naknadu.

- 18 Skupni *unit-linked* ugovor bio je uređen općim uvjetima osiguranja, cjenikom naknada i ograničenjem premija te pravilnikom fonda, koji predstavljaju tipske ugovorne odredbe koje je sastavilo društvo TUŻ. Ti dokumenti nisu pobliže odredili pravila o pretvaranju mjesečnih premija u udjele u investicijskom fondu i ocjeni tih udjela, ocjeni neto imovine tog cjelokupnog fonda i ocjeni certifikata u koje su se ulagala sredstva navedenog fonda ni metodu izračuna vrijednosti indeksa na kojem se temeljila isplata tih certifikata. U pravilniku investicijskog fonda ipak se navodilo da je predmetno ulaganje izloženo kreditnom riziku izdavatelja navedenih certifikata i riziku od gubitka dijela plaćenih premija u slučaju prijevremenog raskida navedenog ugovora.
- 19 Prodaju skupnog *unit-linked* ugovora potrošačima provodila je i njome upravljala banka Y, koja je za svoju intervenciju primala proviziju od društva TUŻ. Iako nije sudjelovalo u stvaranju proizvoda osiguranja, koji je u potpunosti osmislilo društvo TUŻ, društvo Y je osposobljavalo svoje zaposlenike zadužene za nuđenje tog proizvoda i izradilo edukacijski materijal u tu svrhu, koji je potvrdilo društvo TUŻ.
- 20 U ovom slučaju, pristupanje osobe K. D. skupnom *unit-linked* ugovoru izvršeno je posredstvom zaposlenika društva Y, koji joj je, kao što to tvrdi osoba K. D., predstavio predmetni proizvod osiguranja kao investicijski proizvod s jamstvom za uplaćeni kapital po isteku valjanosti tog ugovora. Ponuda za pristupanje ugovoru temeljila se na općim uvjetima osiguranja i pravilniku investicijskog fonda koje je sastavilo društvo TUŻ, a koje je zaposlenik društva Y dao osobi K. D.
- 21 Nakon što je doznala za činjenicu da je vrijednost njezinih udjela u investicijskom fondu bila znatno niža od iznosa uplaćenih premija osiguranja, osoba K. D. se dopisom od 4. travnja 2017. povukla iz ugovora o osiguranju i od društva TUŻ zahtijevala da joj vrati sva uplaćena sredstva. Dopisom od 25. travnja 2017. društvo TUŻ odbilo je ispuniti taj zahtjev.
- 22 Tužbom od 10. siječnja 2018. podnesenom Sądu Rejonowy dla Warszawy-Woli w Warszawie (Općinski sud u Varšavi – općina Wola, sa sjedištem u Varšavi, Poljska), koji je sud koji je uputio zahtjev, osoba K. D. je zatražila da se društvu TUŻ naloži da joj isplati iznos koji u biti odgovara razlici između otkupne vrijednosti ugovora o osiguranju na dan njegova raskida, u iznosu, nakon odbitka troškova likvidacije, otprilike trećine premija osiguranja koje je osoba K. D. uplatila i ukupni iznos tih premija.
- 23 U prilog toj tužbi osoba K. D. ističe nekoliko tužbenih razloga koji se temelje, među ostalim, na ništavosti njezine izjave o pristupanju skupnom *unit-linked* ugovoru kao i na provedbi nepoštene poslovne prakse društva TUŻ koja se sastoji od prodaje proizvoda koji nisu prilagođeni potrebama potrošača i od pružanja zavaravajućih informacija potrošaču prilikom pristupanja tom ugovoru. U potporu tim tužbenim razlozima osoba K. D. u biti tvrdi da tipske ugovorne klauzule tog ugovora sadržavaju odredbe koje nisu jasne, koje su neprecizne i stoga zavaravajuće, koje potrošaču ne omogućuju da utvrdi prirodu i strukturu predloženog proizvoda osiguranja kao ni rizike koji su s njim povezani.
- 24 Društvo TUŻ ističe da se navodno nepoštena praksa na koju se poziva osoba K. D. odnosi na postupak prodaje proizvoda osiguranja koji je provodila osoba Y u okviru svoje gospodarske djelatnosti za vlastiti račun i u svoje ime. Osim toga, društvo TUŻ tvrdi da je ispunilo svoje

- obveze informiranja jer su se sve informacije o navedenom proizvodu osiguranja nalazile u dokumentima koje je osoba K. D. primila prilikom svojeg pristupanja skupnom *unit-linked* ugovoru.
- 25 U tom se kontekstu sud koji je uputio zahtjev pita o tumačenju više odredaba Direktive 2005/29 i Direktive 93/13 kako bi riješio spor koji se pred njim vodi. Kao prvo, ističe da se prema doslovnom tumačenju članka 3. stavka 1. Direktive 2005/29, u vezi s njezinom uvodnom izjavom 7., pojam „nepoštena poslovna praksa” u smislu te direktive odnosi samo na okolnosti povezane sa sklapanjem ugovora i predstavljanjem proizvoda potrošaču, a ne na raniju fazu povezanu sa samim stvaranjem proizvoda i utvrđivanjem sadržaja tipskog ugovora o osiguranju.
- 26 Međutim, prema mišljenju suda koji je uputio zahtjev, valja uzeti u obzir posebnosti trostranog pravnog odnosa, kao što je onaj o kojem je riječ u glavnom postupku. U takvom se odnosu ponuda proizvoda osiguranja, koji je osmislilo osiguravajuće društvo i distribuirao ga ugovaratelj osiguranja, temelji na tipskom ugovoru o osiguranju koji utvrđuje to osiguravajuće društvo, a kojim se određuje doseg navedenih obveza tog društva i potrošača.
- 27 Stoga, kada takav tipski ugovor nije sastavljen na razumljiv način jer ne omogućuje prosječnom potrošaču da utvrdi bitne značajke ponuđenog proizvoda osiguranja, pojam „nepoštena poslovna praksa” također se može tumačiti na način da se odnosi na ponašanje trgovca koji je, iako nije sudjelovao u prodaji tog proizvoda, sastavio zavaravajući tipski ugovor o osiguranju koji je osnova za prodajnu ponudu koju je pripremio i predložio potrošačima drugi trgovac.
- 28 Kao drugo, ako je to slučaj, postavlja se i pitanje je li trgovac odgovoran za tu nepoštenu poslovnu praksu onaj koji je stvorio zavaravajući tipski ugovor o osiguranju ili onaj koji je potrošaču predstavio proizvod utemeljen na tom tipskom ugovoru i koji je izravno odgovoran za njegovo stavljanje na tržište ili pak treba smatrati da su za takvu praksu odgovorna oba trgovca.
- 29 U tom pogledu, sud koji je uputio zahtjev primjećuje da bi se, s obzirom na to da je ugovaratelj osiguranja ovlašten predložiti pristupanje skupnom *unit-linked* ugovoru i po toj osnovi prima proviziju od osiguravajućeg društva, i da pojam „trgovac” u smislu članka 2. točke (b) Direktive 2005/29 označava također svaku osobu koja djeluje u ime ili za račun trgovca, oba subjekta mogla smatrati odgovornima.
- 30 Kao treće, sud koji je uputio zahtjev dvoji o usklađenosti članka 12. stavka 1. točke 4. Zakona o suzbijanju nepoštenih poslovnih praksi s Direktivom 2005/29. Naime, ta odredba, kako je tumače poljski sudovi, omogućuje zahtijevanje poništenja ugovora sklopljenog zbog nepoštenih poslovnih praksi.
- 31 Međutim, iz članka 3. stavka 2. Direktive 2005/29 proizlazi da utvrđenje nepoštenosti poslovne prakse ne utječe izravno na valjanost ugovora. Osim toga, iz članka 13. te direktive proizlazi da sankcije koje države članice predviđaju za kršenje odredbi nacionalnog prava donesenih na temelju te direktive moraju biti učinkovite, proporcionalne i odvraćajuće. Te bi sankcije stoga trebale biti određene uzimajući u obzir pravilo o ograničenju iz članka 3. stavka 2. navedene direktive.
- 32 Prema mišljenju suda koji je uputio zahtjev, Direktiva 2005/29 ne može služiti kao temelj za utvrđenje nevaljanosti ugovora. Iz toga slijedi da odredba nacionalnog prava kojom se prenosi ta direktiva i kojom se predviđa poništenje ugovora sklopljenog zbog nepoštenih poslovnih praksi predstavlja neproporcionalnu sankciju. Zakonodavac Unije tek je Direktivom 2019/2161

predvidio, iznimno, mogućnost zahtijevanja raskida tako sklopljenog ugovora, unošenjem novog članka 11.a u Direktivu 2005/29, nakon stupanja na snagu članka 12. stavka 1. točke 4. Zakona o suzbijanju nepoštenih poslovnih prakse.

- 33 Kao četvrto, u slučaju da se Direktivi 2005/29 protivi sankcioniranje nepoštenih poslovnih prakse poništenjem navedenog ugovora, kao što je to slučaj u poljskom pravu, sud koji je uputio zahtjev pita se je li članak 5. Direktive 93/13 odgovarajuća pravna osnova za zahtijevanje takvog poništenja.
- 34 U tom pogledu sud koji je uputio zahtjev smatra da korištenje nerazumljivog i nejasnog tipskog ugovora o osiguranju ne omogućava potrošaču da razumije bitne značajke proizvoda koji se prodaje ni raspodjelu i opseg rizika ulaganja koji snosi, povređuje obvezu jasnog i razumljivog sastavljanja ugovornih odredbi iz članka 5. Direktive 93/13. Takvo bi utvrđenje moglo omogućiti nacionalnim sudovima da, pod određenim uvjetima, ponište određene odredbe takvog tipskog ugovora zbog njihove nepoštenosti u smislu članka 3. stavka 1. te direktive.
- 35 U tim je okolnostima Sąd Rejonowy dla Warszawy-Woli w Warszawie (Općinski sud u Varšavi za četvrt Wola) odlučio prekinuti postupak i uputiti Sudu sljedeća prethodna pitanja:

- „1) Treba li članak 3. stavak 1. [Direktive 2005/29 u vezi s člankom 2. točkom (d) te direktive] tumačiti na način da se njime značenje pojma nepoštenih poslovnih prakse usredotočuje samo na okolnosti povezane sa sklapanjem ugovora i predstavljanjem proizvoda potrošaču, ili pak područjem primjene te Direktive, a samim time i nepoštenom poslovnim praksom, treba smatrati to što trgovac koji je autor proizvoda sastavlja zavaravajući tipski ugovor koji je osnova za funkcioniranje prodajne ponude koju je sastavio drugi trgovac i stoga nije izravno povezan sa stavljanjem proizvoda na tržište?
- 2) U slučaju potvrdnog odgovora na prvo pitanje, treba li smatrati da je na temelju Direktive 2005/29 za primjenu nepoštenih poslovnih prakse odgovoran trgovac koji je odgovoran za sastavljanje zavaravajućeg tipskog ugovora, ili pak trgovac koji na temelju takvog tipskog ugovora predstavlja proizvod potrošaču i izravno je odgovoran za stavljanje proizvoda na tržište, ili pak treba smatrati da su na temelju Direktive 2005/29 odgovorna oba trgovca?
- 3) Protivi li se članku 3. stavku 2. Direktive 2005/29 nacionalni propis (tumačenje nacionalnog prava) kojim se potrošaču dodjeljuje pravo da od nacionalnog suda zahtijeva da poništi ugovor sklopljen s trgovcem uz povrat uzajamnih činidbi ako je na potrošačevo davanje izjave o namjeri sklapanja ugovora utjecala nepoštena poslovna praksa trgovca?
- 4) U slučaju potvrdnog odgovora na treće pitanje, treba li Direktivu 93/13 smatrati odgovarajućom pravnom osnovom za ocjenu postupanja trgovca koje se u odnosu s potrošačem sastoji od korištenja nerazumljivog i nejasnog tipskog ugovora te treba li stoga zahtjev da ugovorna odredba mora biti sastavljena jasno i razumljivo, utvrđen člankom 5. Direktive 93/13, tumačiti na način da u ugovorima o osiguranju povezanim s kapitalnim fondom osiguranja koji se sklapaju s potrošačima taj zahtjev ispunjava ugovorna odredba o kojoj se pojedinačno pregovaralo, a kojom se izričito ne utvrđuje razmjernost ulagačkog rizika tijekom trajanja ugovora o osiguranju, nego se samo obavještava o mogućnosti gubitka dijela uplaćene prve premije i tekućih premija u slučaju raskida osiguranja prije kraja razdoblja osiguranja?”

Postupak pred Sudom

- 36 Odlukom predsjednika Suda od 28. prosinca 2021., postupak u ovom predmetu prekinut je na temelju članka 55. stavka 1. točke (b) Poslovnika Suda do donošenja presude u spojenim predmetima C-143/20 i C-213/20, A i dr. („Unit-linked” ugovori o osiguranju).
- 37 Odlukom predsjednika Suda od 25. veljače 2022., presuda od 24. veljače 2022., A i dr. („Unit-linked” ugovori o osiguranju) (C-143/20 i C-213/20, EU:C:2022:118), dostavljena je sudu koji je uputio zahtjev kako bi on pojasnio želi li ostati pri svojem zahtjevu za prethodnu odluku.
- 38 Porukom elektroničke pošte od 6. svibnja 2022. taj je sud obavijestio Sud da ostaje pri tom zahtjevu. Stoga je odlučeno da će se postupak u ovom predmetu nastaviti.

Dopuštenost zahtjeva za prethodnu odluku

- 39 Društvo TUŻ izražava sumnje u vezi s dopuštenošću zahtjeva za prethodnu odluku, ističući da odgovor na postavljena pitanja nije nužan za rješavanje spora u glavnom postupku. Naime, s jedne strane, društvo TUŻ priznalo je i 25. studenoga 2020. uplatio na račun osobe K. D. iznos potraživanja koje je ona zahtijevala pa je spor u glavnom postupku postao bespredmetan. S druge strane, sudska praksa Suda i nacionalnih sudova već pruža odgovor na navedena pitanja.
- 40 U pogledu, s jedne strane, okolnosti da je sudska praksa Suda već dala odgovor na pitanja suda koji je uputio zahtjev, dovoljno je podsjetiti da, čak i uz postojanje sudske prakse Suda koja rješava predmetno pravno pitanje, nacionalni sudovi imaju potpunu slobodu obratiti se Sudu kada to smatraju svrsishodnim, a da okolnost da je odredbe tumačenje kojih se traži Sud već tumačio ne stvara prepreku da on o tome ponovno odlučuje (presuda od 6. studenoga 2018., Bauer i Willmeroth, C-569/16 i C-570/16, EU:C:2018:871, t. 21. i 22.).
- 41 S druge strane, kada je riječ o postojanju spora u glavnom postupku, točno je da, kao što to proizlazi iz samog teksta članka 267. UFEU-a, zahtijevana prethodna odluka treba biti potrebna sudu koji je uputio zahtjev kako bi mu omogućila donošenje presude u predmetu koji se pred njim vodi. Prema tome, pretpostavka za odlučivanje u prethodnom postupku, među ostalim, jest činjenica da je pred nacionalnim sudovima uistinu u tijeku postupak u okviru kojeg ti sudovi trebaju donijeti odluku, pri čemu mogu u obzir uzeti presudu kojom se odlučuje o prethodnom pitanju (vidjeti, u tom smislu, presudu od 24. veljače 2022., TGSS (Nezaposlenost osoba koje pružaju usluge u kućanstvu), C-389/20, EU:C:2022:120, t. 25. i navedenu sudska praksu).
- 42 Štoviše, u okviru suradnje između Suda i nacionalnih sudova uspostavljene u članku 267. UFEU-a, isključivo je na nacionalnom sudu pred kojim se vodi postupak i koji mora preuzeti odgovornost za sudska odluku koja će biti donesena da, uzimajući u obzir posebnosti predmeta u glavnom postupku, ocijeni nužnost prethodne odluke za donošenje svoje presude i relevantnost pitanja koja postavlja Sudu. Posljedično, kada se postavljena pitanja odnose na tumačenje prava Unije, Sud je u načelu obvezan donijeti odluku (presuda od 24. veljače 2022., TGSS (Nezaposlenost osoba koje pružaju usluge u kućanstvu), C-389/20, EU:C:2022:120, t. 23. i navedena sudska praksa).
- 43 Iz toga slijedi da pitanja koja se odnose na pravo Unije uživaju pretpostavku relevantnosti. Sud može odbiti odgovoriti na prethodno pitanje nacionalnog suda samo ako je očito da zatraženo tumačenje prava Unije nema nikakve veze s činjeničnim stanjem ili predmetom glavnog

postupka, ako je problem hipotetski ili ako Sud ne raspolaže činjeničnim i pravnim elementima potrebnima da bi mogao dati koristan odgovor na postavljena pitanja (presuda od 24. veljače 2022., TGSS (Nezaposlenost osoba koje pružaju usluge u kućanstvu), C-389/20, EU:C:2022:120 t. 24. i navedena sudska praksa).

- 44 U ovom slučaju, kad ga je Sud u tom pogledu ispitao, sud koji je uputio zahtjev naveo je da je glavni postupak još uvijek u tijeku, da tužiteljev zahtjev nije bio povučen i da smatra da nije potrebno zaključiti taj predmet, s obzirom na to da je svrha priznanja tražbine od strane društva TUŽ bila da se okonča postupak koji se pred njim vodi i spriječi Sud da donese odluku.
- 45 Sud je već presudio da indikacija suda koji je uputio zahtjev da je glavni postupak i dalje u tijeku obvezuje Sud i načelno je stranke glavnog postupka ne mogu dovoditi u pitanje (vidjeti u tom smislu presude od 27. veljače 2014., Pohotovost, C-470/12, EU:C:2014:101, t. 30. i od 18. studenoga 2020., DelayFix, C-519/19, EU:C:2020:933, t. 33.).
- 46 Osim toga, budući da ni iz spisa kojim raspolaže Sud ni iz odgovora suda koji je uputio zahtjev o zadržavanju zahtjeva za prethodnu odluku ne proizlazi da je tužitelj u glavnom postupku povukao svoju tužbu ili da su njegovi zahtjevi u cijelosti ispunjeni, tako da je spor postao bespredmetan, nije očito da je problem opisan u zahtjevu za prethodnu odluku postao hipotetski, tako da je odgovor na postavljena pitanja i dalje potreban za rješavanje navedenog spora (vidjeti u tom smislu presudu od 8. prosinca 2022., Caisse régionale de Crédit mutuel de Loire-Atlantique et du Centre Ouest, C-600/21, EU:C:2022:970, t. 25.).
- 47 U tim uvjetima valja utvrditi da je zahtjev za prethodnu odluku dopušten.

O prethodnim pitanjima

Prvo i drugo pitanje

- 48 Prema ustaljenoj sudskoj praksi, u okviru postupka suradnje između nacionalnih sudova i Suda uspostavljene u članku 267. UFEU-a, na Sudu je da nacionalnom sudu pruži koristan odgovor koji će mu omogućiti da riješi spor koji se pred njim vodi. U tom smislu, Sud će, prema potrebi, preoblikovati pitanja koja su mu postavljena. Osim toga, Sud može uzeti u obzir pravila prava Unije na koja se nacionalni sud nije pozvao u svojim pitanjima (presuda od 15. srpnja 2021., Ministarstvo za obrambo, C-742/19, EU:C:2021:597, t. 31.).
- 49 Također valja podsjetiti da je Sud u nekoliko navrata presudio da smisao prethodnog postupka nije davanje savjetodavnih mišljenja o općim ili hipotetskim pitanjima, nego stvarna potreba za učinkovitim rješavanjem spora (presuda od 15. lipnja 2021., Facebook Ireland i dr., C-645/19, EU:C:2021:483, t. 116. i navedena sudska praksa).
- 50 U ovom slučaju iz prikaza činjeničnog stanja iz točke 23. ove presude proizlazi da se glavni postupak odnosi, među ostalim, na postojanje navodne nepoštene poslovne prakse koja se sastoji u tome da društvo za osiguranje sastavlja tipski skupni *unit-linked* ugovor na nejasan i neprecizan način, tako da potrošač koji je pristupio tom skupnom ugovoru na prijedlog drugog poslovnog subjekta, ugovaratelja navedenog skupnog ugovora, nije u mogućnosti shvatiti prirodu i strukturu predloženog proizvoda osiguranja kao ni rizike koji su s njim povezani.

- 51 U tim okolnostima, svojim prvim i drugim pitanjem, koja valja ispitati zajedno, taj sud u biti pita treba li članak 3. stavak 1. Direktive 2005/29 tumačiti na način da je „nepoštena poslovna praksa”, u smislu te odredbe, sastavljanje od strane osiguravajućeg društva tipskog skupnog *unit-linked* ugovora koji potrošaču koji pristupa tom skupnom ugovoru na prijedlog drugog poslovnog subjekta, ugovaratelja osiguranja, ne omogućuje da shvati prirodu i strukturu predloženog proizvoda osiguranja kao ni rizike koji su s njim povezani. U slučaju potvrdnog odgovora, navedeni sud usto pita treba li smatrati odgovornima za tu nepoštenu poslovnu praksu osiguravajuće društvo, ugovaratelja osiguranja ili ta dva trgovca zajedno.
- 52 U skladu s člankom 3. stavkom 1. Direktive 2005/29, ta se direktiva primjenjuje na nepoštenu poslovnu praksu poslovnog subjekta u odnosu prema potrošaču, kako je utvrđena u članku 5. te direktive, prije, tijekom i nakon trgovačkog posla u vezi s proizvodom. U skladu s člankom 5. stavkom 4. navedene direktive, nepoštenom poslovnom praksom smatra se zavaravajuća poslovna praksa u smislu članaka 6. i 7. ili agresivna poslovna praksa u smislu njezinih članaka 8. i 9.
- 53 Kao prvo, kad je riječ o kvalifikaciji sastavljanja od strane osiguravajućeg društva tipskog skupnog *unit-linked* ugovora kao „poslovne prakse” u smislu Direktive 2005/29, valja, kao prvo, podsjetiti da je pojam „poslovna praksa” u članku 2. točki (d) te direktive izrazito široko definiran, pa tako definirana praksa mora biti, s jedne strane, poslovne naravi, odnosno moraju je provoditi trgovci i, s druge strane, mora biti izravno povezana s promocijom, prodajom ili dobavljanjem njihovih proizvoda potrošačima. U tom pogledu Sud je pojasnio, s jedne strane, da izraz „u izravnoj vezi s prodajom proizvoda” obuhvaća, među ostalim, sve mjere poduzete u vezi sa sklapanjem ugovora, pri čemu se pojam „proizvod” u smislu članka 2. točke (c) navedene direktive odnosi na svu robu ili usluge. S druge strane, iz članka 2. točke (b) iste direktive proizlazi da pojam „trgovac” obuhvaća „svaku fizičku ili pravnu osobu” kada ona obavlja lukrativnu djelatnost i pod uvjetom da poslovna praksa ulazi u okvir aktivnosti koje obavlja profesionalno, uključujući u slučaju kada te poslovne prakse koristi neki drugi poslovni subjekt koji djeluje u ime i/ili za račun te osobe (vidjeti u tom smislu presudu od 24. veljače 2022., A i dr. („Unit-linked” ugovori o osiguranju), C-143/20 i C-213/20, EU:C:2022:118, t. 129. i navedenu sudsku praksu).
- 54 Kao drugo, što se tiče primjenjivosti takvog pojma na djelovanje osiguravajućeg društva u vezi s pristupanjem potrošača skupnom *unit-linked* ugovoru, Sud je već presudio, najprije, da izjava kojom potrošač pristupa takvom skupnom ugovoru sklopljenom između osiguravajućeg društva i ugovaratelja osiguranja koji je poduzetnik dovodi do pojedinačnog ugovora o osiguranju između tog osiguravajućeg društva i tog potrošača. Nudeći navedenom potrošaču pristupanje spomenutom skupnom ugovoru, ugovaratelj osiguranja koji je poduzetnik za naknadu obavlja djelatnost posredovanja u osiguranju u smislu Direktive 2002/92/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 9. prosinca 2002. o posredovanju u osiguranju (SL 2003., L 9, str. 3.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 6., svezak 8., str. 23.) (vidjeti u tom smislu presudu od 24. veljače 2022., A i dr. („Unit-linked” ugovori o osiguranju), C-143/20 i C-213/20, EU:C:2022:118, t. 81., 87. i 88.).
- 55 To zatim podrazumijeva da potrošač koji namjerava pristupiti takvom skupnom *unit-linked* ugovoru dobije informacije za koje članak 36. stavak 1. Direktive 2002/83 zahtijeva da se ugovaratelju osiguranja dostave prije sklapanja ugovora o osiguranju (u daljnjem tekstu: ugovorne informacije) (vidjeti u tom smislu presudu od 24. veljače 2022., A i dr. („Unit-linked” ugovori o osiguranju), C-143/20 i C-213/20, EU:C:2022:118., t. 82.).

- 56 U tom pogledu Sud je smatrao da, s obzirom na to da u slučaju skupnog *unit-linked* ugovora proizvod osiguranja sadržava investicijski element, koji je neodvojiv od tog proizvoda, te ugovorne informacije moraju, među ostalim, sadržavati naznake o osnovnim obilježjima temeljne imovine skupnog *unit-linked* ugovora. Ti podaci moraju uključivati jasan, točan i razumljiv opis gospodarske i pravne prirode te temeljne imovine, uključujući opća načela kojima se uređuje njezin prinos i jasne, točne i razumljive informacije o strukturnim rizicima povezanim s navedenom temeljnom imovinom, odnosno rizicima koji su svojstveni njezinoj prirodi i mogu izravno utjecati na prava i obveze koji proizlaze iz odnosa osiguranja, kao što su rizik smanjenja vrijednosti udjela u investicijskom fondu s kojim je povezan navedeni ugovor ili kreditni rizik izdavatelja financijskih instrumenata koji čine tu temeljnu imovinu. Nasuprot tomu, navedeni podaci ne moraju nužno uključivati detaljan i iscrpan opis prirode i razmjera svih investicijskih rizika povezanih s temeljnom imovinom skupnog *unit-linked* ugovora, kao što su to oni koji proizlaze iz posebnosti različitih financijskih instrumenata od kojih je ona načinjena ili iz tehničkih načina izračuna vrijednosti indeksa na kojem se temelji plaćanje tih financijskih instrumenata, ni iste informacije kao što su one koje je izdavatelj navedenih financijskih instrumenata, kao pružatelj investicijskih usluga, dužan priopćiti svojim klijentima (vidjeti u tom smislu presudu od 24. veljače 2022., A i dr. („Unit-linked” ugovori o osiguranju), C-143/20 i C-213/20, EU:C:2022:118, t. 97. i 102. do 105.).
- 57 Naposljetku, osiguravajuće društvo mora priopćiti ugovorne informacije ugovaratelju osiguranja koji je poduzetnik na jasan, točan i razumljiv način za potrošače, kako bi ih poslije prosljedio potrošačima tijekom postupka pristupanja skupnom *unit-linked* ugovoru. Taj ugovaratelj osiguranja koji je poduzetnik, koji djeluje kao posrednik u osiguranju, mora pak prosljediti te ugovorne informacije svakom potrošaču prije njegova pristupanja tom ugovoru, uz svako drugo pojašnjenje potrebno s obzirom na zahtjeve i potrebe tog potrošača. Ta se pojašnjenja moraju stupnjevat prema složenosti navedenog ugovora te jasno i točno formulirati na način koji je razumljiv za navedenog potrošača (vidjeti u tom smislu presudu od 24. veljače 2022., A i dr. („Unit-linked” ugovori o osiguranju), C-143/20 i C-213/20, EU:C:2022:118., t. 89. do 91.).
- 58 Sud je, osim toga, pojasnio da se pružanje ugovornih informacija potrošaču koji namjerava pristupiti skupnom *unit-linked* ugovoru može izvršiti putem tipskog ugovora koji je sastavilo osiguravajuće društvo, pod uvjetom da ga je ugovaratelj osiguranja koji je poduzetnik pravodobno uručio tom potrošaču prije njegova pristupanja kako bi mu se omogućilo da donese upućenu odluku o izboru proizvoda osiguranja koji najbolje odgovara njegovim potrebama (vidjeti u tom smislu presudu od 24. veljače 2022., A i dr. („Unit-linked” ugovori o osiguranju), C-143/20 i C-213/20, EU:C:2022:118., t. 118.).
- 59 Na temelju razmatranja sažetih u točkama 53. do 58. ove presude, Sud je u presudi od 24. veljače 2022., A i dr. („Unit-linked” ugovori o osiguranju) (C-143/20 i C-213/20, EU:C:2022:118, t. 130.), presudio da informacije prije pristupanja potrošača skupnom *unit-linked* ugovoru priopćuju, s jedne strane, osiguravajuće društvo i ugovaratelj osiguranja koji je poduzetnik i djeluje u svojstvu posrednika u osiguranju, pri čemu to priopćavanje ulazi u okvir aktivnosti koje ti poslovni subjekti obavljaju profesionalno i, s druge strane, to je priopćavanje izravno povezano sa sklapanjem ugovora o osiguranju u smislu Direktive 2002/83, a poduzima ga navedeni potrošač, stoga navedeno priopćavanje čini „poslovnu praksu” u smislu Direktive 2005/29.

- 60 Budući da, kao u ovom slučaju, navedeno priopćavanje ima oblik tipskog ugovora, na kojem se temelji ponuda za pristupanje skupnom *unit-linked* ugovoru koju je predložio ugovaratelj osiguranja koji je poduzetnik, tekst tog tipskog ugovora od strane osiguravajućeg društva također je obuhvaćen pojmom „poslovna praksa” u smislu Direktive 2005/29.
- 61 Kao drugo, kad je riječ o nepoštenosti poslovne prakse koja se sastoji od toga da osiguravajuće društvo sastavlja skupni *unit-linked* ugovor na nejasan i neprecizan način, što potrošaču koji mu pristupa na prijedlog ugovaratelja osiguranja koji je poduzetnik tog skupnog osiguranja, ne dopušta da shvati prirodu i strukturu predloženog proizvoda osiguranja kao ni rizike koji su s njim povezani, valja podsjetiti da iz članka 7. stavka 1. Direktive 2005/29 proizlazi da se poslovna praksa smatra zavaravajućom i stoga predstavlja nepoštenu poslovnu praksu, u smislu njezina članka 5. stavka 4., ako se u danom činjeničnom okviru, uzimajući u obzir sva njezina obilježja i okolnosti i ograničenja sredstava priopćavanja, ispune dva uvjeta. S jedne strane, tom se praksom moraju izostavljati bitne informacije koje su prosječnom potrošaču, s obzirom na kontekst, potrebne za donošenje upućene poslovne odluke o transakciji. S druge strane, navedena poslovna praksa mora navoditi ili je vjerojatno da će navesti prosječnog potrošača na donošenje odluke o transakciji koju inače ne bi donio (presuda od 24. veljače 2022., A i dr. („Unit-linked” ugovori o osiguranju), C-143/20 i C-213/20, EU:C:2022:118., t. 131.).
- 62 Usto, u skladu s člankom 7. stavkom 2. navedene direktive, pod uvjetom da je ispunjen drugi uvjet iz prethodne točke, poslovna praksa također se smatra zavaravajućim izostavljanjem kada trgovac skriva ili na nejasan, nerazumljiv, dvosmislen ili nepravodoban način pruža takve informacije (presuda od 24. veljače 2022., A i dr. („Unit-linked” ugovori o osiguranju), C-143/20 i C-213/20, EU:C:2022:118., t. 132.).
- 63 U tom pogledu, Sud je, s jedne strane, utvrdio da su ugovorne informacije iz točke 56. ove presude bitne informacije u smislu članka 7. Direktive 2005/29 (vidjeti u tom smislu presudu od 24. veljače 2022., A i dr. („Unit-linked” ugovori o osiguranju), C-143/20 i C-213/20, EU:C:2022:118., t. 133.).
- 64 S druge strane, s obzirom na ključnu važnost koju ima priopćavanje ugovornih informacija iz navedene točke 56. kako bi se potrošaču koji namjerava pristupiti skupnom *unit-linked* ugovoru omogućilo da donese upućenu odluku o izboru proizvoda osiguranja koji najbolje odgovara njegovim potrebama, Sud je smatrao da nepriopćavanje tih informacija, njihovo skrivanje ili priopćavanje na nejasan, nerazumljiv, dvosmislen ili nepravodoban način može navesti navedenog potrošača na donošenje odluke o transakciji koju inače ne bi donio (vidjeti u tom smislu presudu od 24. veljače 2022., A i dr. („Unit-linked” ugovori o osiguranju), C-143/20 i C-213/20, EU:C:2022:118., t. 134.).
- 65 Sud je iz toga zaključio da nepriopćavanje navedenih ugovornih informacija potrošaču koji namjerava pristupiti skupnom *unit-linked* ugovoru može predstavljati nepoštenu poslovnu praksu u smislu članka 5. stavka 4. Direktive 2005/29 i, konkretnije, biti kvalificirano kao zavaravajuće izostavljanje u smislu članka 7. te direktive (vidjeti u tom smislu presudu od 24. veljače 2022., A i dr. („Unit-linked” ugovori o osiguranju), C-143/20 i C-213/20, EU:C:2022:118., t. 135.).
- 66 Stoga, kada se, s jedne strane, potrošaču koji namjerava pristupiti tom ugovoru pruže ugovorne informacije putem tipskog ugovora koji je sastavilo osiguravajuće društvo i ako, s druge strane, taj tipski ugovor izostavi, sakrije ili priopći na nejasan, nerazumljiv ili dvosmislen način ugovorne informacije iz točke 56. ove presude, tako da on tom potrošaču ne omogućuje da shvati prirodu i

strukturu predloženog proizvoda osiguranja kao ni rizike koji su s njim povezani i da donese upućenu odluku o izboru proizvoda osiguranja koji najbolje odgovara njegovim potrebama, takva poslovna praksa može se kvalificirati zavaravajućim izostavljanjem u smislu članka 7. Direktive 2005/29 i stoga, na temelju članka 5. stavka 4. te direktive, predstavlja nepoštenu poslovnu praksu.

- 67 Stoga iz prethodno navedenog proizlazi da, ne dovodeći u pitanje provjere koje moraju izvršiti nacionalni sudovi u pogledu toga jesu li ispunjeni uvjeti navedeni u prethodnoj točki ove presude, sastavljanje, od strane osiguravajućeg društva, tipskog skupnog *unit-linked* ugovora koji ne omogućuje potrošaču da shvati prirodu i strukturu predloženog proizvoda osiguranja kao ni rizike koji su s njim povezani, može predstavljati „nepoštenu poslovnu praksu” u smislu članka 3. stavka 1. Direktive 2005/29.
- 68 Kad je riječ, kao treće i posljednje, o tome treba li pripisati odgovornost za takvu nepoštenu poslovnu praksu osiguravajućem društvu, ugovaratelju osiguranja koji je poduzetnik ili tim dvama trgovcima, Sud je već presudio da se, s obzirom na definiciju pojma „trgovac” iz članka 2. točke (b) Direktive 2005/29, na koju se podsjeća u točki 53. ove presude, ta direktiva može primjenjivati u situaciji u kojoj poslovne prakse gospodarskog subjekta koristi neki drugi poslovni subjekt koji djeluje u ime i/ili za račun tog gospodarskog subjekta, zbog čega odredbe te direktive u određenim slučajevima mogu biti obvezujuće za taj gospodarski subjekt, kao i za taj poslovni subjekt, ako oba ispunjavaju zahtjeve definicije „trgovca” (presuda od 17. listopada 2013., RLVS, C-391/12, EU:C:2013:669, t. 38.).
- 69 U ovom slučaju osobito iz razmatranja navedenih u točkama 54., 57. i 59. ove presude proizlazi da, s jedne strane, u kontekstu postupka pristupanja potrošača skupnom *unit-linked* ugovoru, i osiguravajuće društvo i ugovaratelj osiguranja koji je poduzetnik odgovaraju definiciji trgovca u smislu Direktive 2005/29. S druge strane, oba su ta trgovca pojedinačno odgovorna za pravilno ispunjenje predugovorne obveze informiranja iz članka 36. stavka 1. Direktive 2002/83 u korist potrošača koji pristupi tom skupnom *unit-linked* ugovoru, za dio te obveze koji moraju ispuniti.
- 70 Stoga, ako se nepoštena poslovna praksa sastoji u činjenici da je osiguravajuće društvo na zavaravajući način sastavilo skupni *unit-linked* ugovor, koji je pravodobno prosljeđen potrošaču prije njegova pristupanja tom skupnom ugovoru, to društvo u načelu treba smatrati odgovornim za takvu praksu.
- 71 To ne dovodi u pitanje moguću odgovornost ugovaratelja osiguranja koji je poduzetnik na temelju drugih nepoštenih poslovnih praksi koje su u izravnoj vezi s postupkom pristupanja potrošača skupnom *unit-linked* ugovoru, poput onih koje se mogu sastojati u propuštanju pružanja određenih dodatnih informacija u smislu točke 57. ove presude, a koje se odnose osobito na financijske aspekte ulaganja u proizvod osiguranja i s njime povezane rizike, koje taj poslovni subjekt, u svojstvu posrednika u osiguranju, u smislu Direktive 2002/92 mora prenijeti potrošaču, ili u činjenici da nije poštovao rok za prosljeđivanje skupnog *unit-linked* ugovora potrošaču u smislu točke 58. ove presude.
- 72 S obzirom na sva prethodna razmatranja, na prvo i drugo pitanje valja odgovoriti tako da članak 3. stavak 1. Direktive 2005/29 treba tumačiti na način da „nepoštenu poslovnu praksu” u smislu te odredbe može predstavljati sastavljanje, od strane osiguravajućeg društva, tipskog skupnog *unit-linked* ugovora koji potrošaču koji pristupa tom skupnom ugovoru na prijedlog drugog poslovnog subjekta, ugovaratelja osiguranja, ne omogućuje da shvati prirodu i strukturu predloženog proizvoda osiguranja kao ni rizike koji su s njim povezani i da se to osiguravajuće društvo treba smatrati odgovornim za tu nepoštenu poslovnu praksu.

Treće pitanje

- 73 Iz odluke kojom se upućuje prethodno pitanje, kako je sažeta u točkama 30. do 32. ove presude, proizlazi da svojim trećim pitanjem sud koji je uputio zahtjev u biti želi znati može li se – s obzirom na članak 3. stavak 2. Direktive 2005/29 iz kojeg proizlazi da utvrđenje nepoštenosti poslovne prakse ne utječe izravno na valjanost ugovora – tumačenje poljskog prava koje potrošaču daje pravo zahtijevati poništenje ugovora sklopljenog zbog nepoštene poslovne prakse smatrati mjerom proporcionalne sankcije u smislu članka 13. te direktive.
- 74 U skladu sa sudskom praksom navedenom u točki 48. ove presude, valja smatrati da tim pitanjem taj sud u biti pita treba li članak 3. stavak 2. Direktive 2005/29 u vezi s njezinim člankom 13. tumačiti na način da mu se protivi tumačenje nacionalnog prava koje potrošaču koji je sklopio ugovor daje pravo zahtijevati poništenje tog ugovora zbog nepoštene poslovne prakse trgovca.
- 75 Kako bi se odgovorilo na navedeno pitanje, najprije valja utvrditi protivi li se članku 3. stavku 2. te direktive to da države članice potrošačima daju takvo pravo kao sankciju za postojanje nepoštene poslovne prakse, a zatim, ako to nije slučaj, utvrditi može li se poništenje ugovora smatrati učinkovitim, proporcionalnom i odvraćajućom mjerom sankcije u smislu članka 13. navedene direktive.
- 76 Kad je riječ, kao prvo, o tumačenju članka 3. stavka 2. iste direktive, valja podsjetiti na to da, prema ustaljenoj sudskoj praksi Suda, prilikom tumačenja neke odredbe prava Unije treba voditi računa ne samo o njezinu tekstu nego i o njezinu kontekstu i ciljevima koji se žele postići propisom kojega je ona dio (presuda od 26. travnja 2022., Landespolizeidirektion Steiermark (Maksimalno trajanje nadzora na unutarnjim granicama), C-368/20 i C-369/20, EU:C:2022:298, t. 56.).
- 77 Što se tiče, kao prvo, teksta te odredbe, iz njezinih odredbi proizlazi da u nedostatku usklađenosti općih aspekata ugovornog prava na razini Europske unije, valjanost ugovora uređena je nacionalnim pravom (vidjeti u tom smislu presudu od 3. veljače 2021., Stichting Waternet, C-922/19, EU:C:2021:91, t. 42. i 45.).
- 78 Kao drugo, kad je riječ o kontekstu navedene odredbe, s jedne strane, u uvodnoj izjavi 9. Direktive 2005/29 jasno se navodi da se ona primjenjuje ne dovodeći u pitanje ne samo nacionalna pravila o ugovornom pravu, nego i pojedinačne tužbe koje podnose osobe oštećene nepoštenom poslovnim praksom.
- 79 S druge strane, Sud je presudio da se tom direktivom, u njezinu članku 5. stavku 1., samo predviđa da se nepoštena poslovna praksa „zabranjuje” i da se njome stoga državama članicama ostavlja diskrecijski prostor glede izbora nacionalnih mjera za borbu protiv nepoštene poslovne prakse, u skladu s člancima 11. i 13. navedene direktive, pod uvjetom da su nacionalne mjere prikladne i učinkovite i da su tako predviđene sankcije učinkovite, proporcionalne i odvraćajuće (presuda od 19. rujna 2018., Bankia, C-109/17, EU:C:2018:735, t. 31. i navedena sudska praksa).
- 80 Sud je pojasnio da, iako se člankom 11. iste direktive samo zahtijeva od država članica da osiguraju postojanje primjerenih i djelotvornih sredstava za borbu protiv takvih praksi, takva sredstva ipak se mogu sastojati od tužbe protiv takvih praksi s ciljem njihova prestanka (vidjeti u tom smislu presudu od 19. rujna 2018., Bankia, C-109/17, EU:C:2018:735, t. 42).

- 81 Kao treće, kad je riječ o svrsi Direktive 2005/29, njezin je cilj osigurati visoku razinu zaštite potrošača i u tu svrhu osigurati učinkovito suzbijanje nepoštene prakse u interesu potrošača (vidjeti u tom smislu presudu od 16. travnja 2015., UPC Magyarország, C-388/13, EU:C:2015:225, t. 32. i 51.).
- 82 Stoga iz doslovnog, sustavnog i teleološkog tumačenja članka 3. stavka 2. Direktive 2005/29 proizlazi da se toj odredbi ne protivi to da države članice potrošaču koji je sklopio ugovor zbog nepoštene poslovne prakse daju pravo da zahtijeva poništenje tog ugovora ako je takva mjera sankcije učinkovita, proporcionalna i odvratajuća u smislu članka 13. te direktive.
- 83 To tumačenje nije dovedeno u pitanje okolnošću da je Direktivom 2019/2161 u Direktivu 2005/29 unesen novi članak 11.a, koji u stavku 1. propisuje da „potrošači koji su pretrpjeli štetu zbog nepoštene poslovne prakse imaju pristup proporcionalnim i djelotvornim pravnim sredstvima, što obuhvaća i naknadu štete koju je potrošač pretrpio i, kada je to relevantno, [...] raskid ugovora”, pri čemu je u stavku 2. pojašnjeno da se „ne dovodi u pitanje primjena drugih pravnih sredstava dostupnih potrošačima na temelju [...] nacionalnog prava”.
- 84 Naime, osim što je rok za prenošenje Direktive 2019/2161 istekao 28. studenoga 2021., tako da taj članak 11.a nije relevantan za tumačenje članka 3. stavka 2. i članka 13. Direktive 2005/29 u ovom predmetu, njegovo unošenje u Direktivu 2005/29 u svakom slučaju samo potvrđuje da je bilo i da ostaje otvoreno državama članicama predvidjeti druga pravna sredstva u korist potrošača oštećenih nepoštenom poslovnom praksom, uključujući ona koja predviđaju pravo potrošača da zatraži poništenje ugovora sklopljenog zbog takve prakse.
- 85 Što se tiče, kao drugo, djelotvornosti, proporcionalnosti i odvratajućeg učinka, u smislu članka 13. te direktive, mjere sankcije koja se sastoji od poništenja ugovora, Sud je istaknuo, s jedne strane, da je isključivo na nacionalnim sudovima da, uzimajući u obzir sve okolnosti predmeta koji se pred njima vode, ocijene je li sustav sankcija u odnosu na trgovca koji koristi nepoštenu poslovnu praksu, a koji su države članice predvidjele u skladu sa sudskom praksom navedenom u točki 79. ove presude, u skladu sa zahtjevima navedene direktive i, konkretnije, načelom proporcionalnosti (vidjeti u tom smislu presude od 16. travnja 2015., UPC Magyarország, C-388/13, EU:C:2015:225, t. 58. i 59., kao i, po analogiji, presudu od 5. ožujka 2020., OPR-Finance, C-679/18, EU:C:2020:167, t. 27.).
- 86 S druge strane, Sud je smatrao, kako bi se nacionalnim sudovima pomoglo u takvoj ocjeni, da sankcija ništavosti ugovora načelno zadovoljava zahtjeve djelotvornosti, proporcionalnosti i odvratanja iz odredbe analogne članku 13. Direktive 2005/29 (vidjeti u tom smislu presudu od 5. ožujka 2020., OPR-Finance, C-679/18, EU:C:2020:167, t. 25., 26., 29. i 30. i navedenu sudsku praksu).
- 87 U tom kontekstu također valja podsjetiti da je Sud, što se tiče poslovne prakse u vezi s pristupanjem potrošača skupnim *unit-linked* ugovorima, poput onih o kojima je riječ u glavnom postupku, presudio da, iako Direktiva 2002/83 ne zahtijeva da se smatra da nepravilno ispunjenje predugovorne obveze informiranja koje je predviđeno u njezinom članku 36. stavku 1. dovodi do ništavosti ili nevaljanosti skupnog *unit-linked* ugovora ili izjave o pristupanju tom ugovoru, nacionalni sudovi ipak moraju procijeniti je li, s obzirom na ključnu važnost koju ugovorne informacije navedene u točki 56. ove presude imaju pri formiranju volje potrošača da im pristupi, nepravilno ispunjenje te obveze informiranja vjerojatno će učiniti nevažećim njegov pristanak na to da ga navedeni ugovor obvezuje (vidjeti u tom smislu presudu od 24. veljače 2022., A i dr. („Unit-linked” ugovori o osiguranju), C-143/20 i C-213/20, EU:C:2022:118., t. 125. i 126.).

- 88 U tim okolnostima, pravo potrošača da zahtijeva poništenje ugovora sklopljenog zbog nepoštene poslovne prakse, koja se sastoji u sastavljanju tipskog skupnog *unit-linked* ugovora koji ne omogućuje tom potrošaču da shvati prirodu i strukturu proizvoda osiguranja i rizike koji su s njim povezani, čini se kao učinkovita, proporcionalna i odvraćajuća sankcija u smislu članka 13. Direktive 2005/29, što je u svakom slučaju na sudu koji je uputio zahtjev za prethodnu odluku da provjeri s obzirom na sve relevantne okolnosti slučaja.
- 89 S obzirom na sva prethodna razmatranja, na treće pitanje valja odgovoriti tako da članak 3. stavak 2. Direktive 2005/29, u vezi s njezinim člankom 13., treba tumačiti na način da mu se ne protivi tumačenje nacionalnog prava koje potrošaču koji je sklopio ugovor zbog nepoštene poslovne prakse trgovca daje pravo zahtijevati poništenje tog ugovora.

Četvrto pitanje

- 90 Četvrto se pitanje postavlja samo u slučaju potvrdnog odgovora na treće pitanje. S obzirom na odgovor na treće pitanje, na njega nije potrebno odgovoriti.

Troškovi

- 91 Budući da ovaj postupak ima značaj prethodnog pitanja za stranke glavnog postupka pred sudom koji je uputio zahtjev, na tom je sudu da odluči o troškovima postupka. Troškovi podnošenja očitovanja Sudu, koji nisu troškovi spomenutih stranaka, ne nadoknađuju se.

Slijedom navedenog, Sud (deveto vijeće) odlučuje:

- 1. Članak 3. stavak 1. Direktive 2005/29/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 11. svibnja 2005. o nepoštenoj poslovnoj praksi poslovnog subjekta u odnosu prema potrošaču na unutarnjem tržištu i o izmjeni Direktive Vijeća 84/450/EEZ, direktiva 97/7/EZ, 98/27/EZ i 2002/65/EZ Europskog parlamenta i Vijeća, kao i Uredbe (EZ) br. 2006/2004 Europskog parlamenta i Vijeća („Direktiva o nepoštenoj poslovnoj praksi”),**

treba tumačiti na način da:

„nepoštenu poslovnu praksu” u smislu te odredbe može predstavljati sastavljanje, od strane osiguravajućeg društva, tipskog skupnog ugovora o životnom osiguranju povezanog s investicijskim fondom koji potrošaču koji pristupa tom skupnom ugovoru na prijedlog drugog poslovnog subjekta, ugovaratelja osiguranja, ne omogućuje da shvati prirodu i strukturu predloženog proizvoda osiguranja kao ni rizike koji su s njim povezani i da se to osiguravajuće društvo treba smatrati odgovornim za tu nepoštenu poslovnu praksu.

- 2. Članak 3. stavak 2. Direktive 2005/29 u vezi s njezinim člankom 13.**

treba tumačiti na način da mu se:

ne protivi tumačenje nacionalnog prava koje potrošaču koji je sklopio ugovor zbog nepoštene poslovne prakse trgovca daje pravo zahtijevati poništenje tog ugovora.

Potpisi